

Голові разової спеціалізованої вченої
ради Національного університету
«Київський авіаційний інститут»
доктору економічних наук, професору
Грущинській Наталії Миколаївні

РЕЦЕНЗІЯ

кандидата економічних наук, доцента, доцента кафедри міжнародних економічних відносин та економічної дипломатії Факультету права та міжнародних відносин Національного університету «Київський авіаційний інститут» Прокоп'євої Аліни Анатоліївни на дисертаційну роботу Кравцова Андрія Олександровича на тему: «Транснаціональний фактор розвитку глобального ринку інформаційних технологій»

Актуальність теми дисертації.

Актуальність дисертаційного дослідження Кравцова А.О. на тему: «Транснаціональний фактор розвитку глобального ринку інформаційних технологій» обумовлена докорінною трансформацією світогосподарської архітектури під впливом систем штучного інтелекту та цифрових платформ. У сучасних умовах транснаціональні корпорації виступають не просто суб'єктами ринку, а ключовими детермінантами технологічного прогресу.

В умовах жорсткої геополітичної конкуренції вивчення транснаціонального фактора набуває особливого значення для України, оскільки стратегії глобальних технологічних гігантів безпосередньо корелюють із питаннями національного цифрового суверенітету та безпеки інформаційних екосистем. Дослідження механізмів інтеграції національних економік у глобальні ланцюги створення вартості під егідою ТНК стає визначальним чинником їхньої конкурентоспроможності та довгострокової стійкості.

Отже, робота Кравцова А.О., яка спрямована на теоретичне обґрунтування концептуальних засад впливу транснаціонального фактора на глобальний ІТ-ринок та розробку стратегічних пріоритетів адаптації

національної економіки до діяльності IT-ТНК, є вкрай своєчасною та має беззаперечну науково-практичну актуальність.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами

Дисертаційне дослідження виконано на кафедрі міжнародних економічних відносин та економічної дипломатії Факультету права та міжнародних відносин Національного університету «Київський авіаційний інститут» в межах науково-дослідних робіт «Міжнародний рух капіталу в умовах зовнішньої збройної агресії проти України та повоєнної відбудови» (номер державної реєстрації №12-2024/15.01.01. Період виконання: 02.01.2024 - 31.12.2025 рр.); «Теоретичні та практичні аспекти модифікації системи міжнародних економічних відносин в умовах багатополлярності розвитку світового господарства» (номер державної реєстрації №118-2022/15.01.01. Період виконання: 01.01.2022 – 30.12.2023 рр.). Особистий внесок здобувача полягає в дослідженні ролі транснаціональних корпорацій у забезпеченні руху капіталу, аналізі специфіки транснаціоналізації у сфері інформаційних технологій як драйвера багатополлярності.

Оцінка наукової новизни та обґрунтованості результатів.

У межах проведеного дослідження Кравцова А.О. здійснено ґрунтовне теоретико-методологічне обґрунтування ключових положень, що розкривають зміст та наукову новизну здобутих результатів. За підсумками роботи було повністю реалізовано поставлену мету та розв'язано всі визначені дослідницькі завдання. Наукова новизна результатів дослідження полягає в особистому внеску автора у вирішення актуального наукового завдання в галузі міжнародних економічних відносин. Обґрунтованість результатів підтверджується їх логічною послідовністю та відповідністю сучасним науковим підходам.

Особистий внесок здобувача відображений у розробці цілісної авторської концепції транснаціоналізації IT-ринку. Робота вигідно вирізняється відмовою від суто кількісного підходу на користь аналізу якісних параметрів розвитку

галузі, таких як інтенсивність технологічного трансферу та швидкість дифузії інновацій у національне економічне середовище.

Оцінка змісту дисертації, її завершеність та дотримання принципів академічної доброчесності.

Зміст дисертаційної роботи Кравцова Андрія Олександровича відповідає вимогам Стандарту вищої освіти для здобуття ступеня доктора філософії (PhD) за спеціальністю 292 «Міжнародні економічні відносини» (галузь 29 «Міжнародні відносини») та узгоджується з напрямками досліджень, передбаченими освітньо-науковою програмою «Міжнародні економічні відносини».

Представлена дисертація є завершеним, цілісним науковим дослідженням, яке переконливо підтверджує вагомий особистий внесок автора у розвиток теорії транснаціоналізації в умовах глобальної цифровізації.

Результати аналізу звіту про перевірку рукопису на наявність текстових збігів свідчать, що дисертаційна робота Кравцова Андрія Олександровича є продуктом самостійного наукового пошуку. У роботі не виявлено ознак порушення принципів академічної доброчесності, зокрема фальсифікації даних, фабрикації результатів, компіляції чи некоректних запозичень. Автор дотримується високих стандартів наукової етики, належним чином цитуючи наукові праці та джерела використаної аналітичної інформації.

Мова та стиль викладення результатів.

Дисертаційне дослідження Кравцова А.О. підготовлено державною мовою із дотриманням наукового стилю та застосуванням фахової термінології, що відповідає сучасним стандартам у сфері міжнародних економічних відносин. Структура роботи є логічно вибудованою та збалансованою: вона включає вступ, три змістовні розділи, ґрунтовні висновки, список використаних джерел та додатки, що ілюструють прикладні аспекти дослідження.

У вступній частині автором належним чином обґрунтовано вибір напрямку дослідження та його актуальність у контексті глобальних трансформацій. Чітко

сформульовані мета та завдання корелюють із визначеними об'єктом і предметом дисертації. Методологічний апарат обрано адекватно до поставлених цілей, що дозволило здобувачу повноцінно розкрити наукову новизну та підкреслити практичну значущість отриманих результатів. Також у вступі відображено зв'язок роботи з науковими програмами кафедри та наведено переконливі дані щодо апробації ключових положень дослідження на міжнародних та всеукраїнських науково-практичних конференціях

Перший розділ присвячено розкриттю теоретико-методологічного підґрунтя функціонування транснаціональних корпорацій, де через призму їхньої еволюції та інноваційної активності обґрунтовано трансформацію сучасного ІТ-ринку від продажу апаратних засобів до складної екосистемної моделі, заснованої на хмарних сервісах та конвергентних цифрових рішеннях.

У другому розділі здійснено комплексний аналіз структурної динаміки світового ІТ-ринку, де на основі виявленої критичної концентрації капіталу в руках вузького кола ТНК обґрунтовано роль штучного інтелекту та хмарних обчислень як ключових детермінантів глобального розвитку. Доведено поступову децентралізацію цифрової економіки через зростання ринків Азії та Африки, а також систематизовано адаптивні стратегії лідерів ринку (Microsoft, Google, Apple), які в умовах геополітичної турбулентності диверсифікують ланцюги створення вартості та оптимізують бізнес-моделі шляхом локалізації R&D-центрів у стабільних юрисдикціях.

У третьому розділі увага здобувача фокусується на трансформаційній динаміці вітчизняного ІТ-сектору крізь призму впливу транснаціонального капіталу. Автор проводить глибоку оцінку результативності діючих інституційних механізмів, спрямованих на стимулювання високотехнологічних інвестицій, та пропонує обґрунтовані вектори зміцнення міжнародної суб'єктності України на світовому цифровому ринку в умовах глобальної турбулентності.

У висновках дисертації представлено узагальнені підсумки проведеного аналізу, які повною мірою розкривають зміст авторських напрацювань та підтверджують досягнення мети дослідження.

Дисертаційна робота оформлена відповідно до вимог наказу МОН України від 12 січня 2017 р. № 40 «Про затвердження вимог до оформлення дисертації».

Дискусійні положення та зауваження.

Дисертаційна робота Кравцова Андрія Олександровича на тему: «Транснаціональний фактор розвитку глобального ринку інформаційних технологій» є вагомим науковим доробком, що вирізняється цілісністю авторської концепції, високим рівнем теоретичного узагальнення та беззаперечною прикладну цінністю. Високо оцінюючи ґрунтовність проведеного аналізу та значущість отриманих результатів, варто водночас звернути увагу на певні дискусійні положення та висловити низку зауважень, що можуть стати предметом подальшої наукової полеміки та професійного обговорення:

1. Автор приділяє значну увагу хмарним обчисленням, однак поза фокусом дослідження залишилося питання того, як активне впровадження штучного інтелекту транснаціональними корпораціями змінює структуру аутсорсингових ланцюгів, що є критично важливим для прогнозування майбутнього українського ІТ-сектору.

2. Вивчаючи діяльність ІТ-ТНК, доцільно було б розширити дискурс щодо конфлікту між транскордонним рухом даних та національними стандартами їх захисту, оскільки це стає значущим нетарифним бар'єром у міжнародних економічних відносинах.

3. У контексті аналізу військових технологій (DefenseTech), варто було б акцентувати увагу на ризиках поглинання (M&A) перспективних вітчизняних оборонних стартапів глобальними ТНК, що в подальшому може призвести до вимивання інтелектуальної власності за межі країни.

Зазначені дискусійні моменти та побажання не мають принципового характеру і жодним чином не применшують наукову цінність чи практичну вагомість отриманих результатів. Висловлені зауваження мають на меті окреслити перспективні напрями подальших розвідок автора та не перешкоджають загальній позитивній оцінці представленої дисертації.

Висновок про дисертаційну роботу.

Дисертаційна робота здобувача ступеня доктора філософії Кравцова Андрія Олександровича на тему: «Транснаціональний фактор розвитку глобального ринку інформаційних технологій» виконана на високому науковому рівні, не порушує принципів академічної доброчесності та є закінченим науковим дослідженням, сукупність теоретичних та практичних результатів якого розв'язує наукове завдання, що має істотне значення для галузі знань «Міжнародні відносини».

Дисертація є завершеним самостійним дослідженням, відповідає вимогам спеціальності 292 «Міжнародні економічні відносини» та Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 року №44, а її автор, Кравцов Андрій Олександрович, заслуговує на присудження наукового ступеня доктора філософії в галузі знань 29 «Міжнародні відносини» за спеціальністю 292 «Міжнародні економічні відносини».

Рецензент:

доцент кафедри міжнародних економічних відносин
та економічної дипломатії
Національного університету
«Київський авіаційний інститут»
кандидат економічних наук, доцент

Аліна ПРОКОП'ЄВА

Аліна Прокоп'єва
професор А. Прокоп'єва
секретар КАН
Ірина Носова